

IDENTIFICAREA ELEVILOR AFLAȚI ÎN SITUAȚII DE RISC

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACTORII DE DECIZIE

Index

[Introducere](#)

[Cadrul general](#)

[Analiza fenomenului de părăsire timpurie a școlii](#)

[Elaborarea strategiei referitoare la fenomenul de părăsire timpurie a școlii](#)

[Identificarea cauzelor](#)

[Elaborarea strategiei](#)

[Implementarea strategiei](#)

[Monitorizarea](#)

[Revizuirea planului de acțiune](#)

[Evaluarea implementării strategiei](#)

[Direcții viitoare de acțiune](#)

Introducere

Ministerul Educației, Inspectoratele Școlare, Administrațiile Publice Locale, într-un cuvânt, factorii de decizie sunt responsabili de elaborarea și implementarea strategiilor create pentru a reduce părăsirea timpurie a școlii. Ghidul are ca scop sprijinirea factorilor de decizie în această abordare, prin prezentarea a 10 pași de urmat. Primul pas constă în descrierea cadrului general care îi îndeamnă pe factorii de decizie să acționeze. În acest scop, ei trebuie să analizeze fenomenul de abandonare timpurie a școlii (pasul 2) și să elaboreze o strategie bazată pe dovezi pentru fenomenul de abandonare timpurie a școlii (pasul 3). Această strategie ar trebui să înceapă cu identificarea cauzelor abandonului școlar (pasul 4) analizând cauzele ce determină apariția riscului de abandon școlar și identificând căi de prevenire a fenomenului de părăsire timpurie a școlii. Al cincilea pas se referă la prezentarea principalelor aspecte în conturarea obiectivelor, a direcțiilor strategice și a acțiunilor specifice care sunt esențiale pentru elaborarea strategiei. Pasul 6 se referă la detalierea principalelor direcții ale strategiilor educaționale în vederea eradicării părăsirii timpurii a școlii și care sunt necesare pentru implementarea strategiei: prevenția, intervenția și măsuri compensatorii. În pasul 7, ghidul prezintă aspectele ce vor fi întreprinse pentru implementarea strategiei de monitorizare la nivelul fiecărei școli. Concluziile care se vor trage după aplicarea strategiei de monitorizare vor fi utilizate pentru a revizui planul de acțiune (pasul 8), pentru a evalua implementarea strategiei (pasul 9) și pentru a stabili direcțiile viitoare de acțiune.

Cadrul general

Părăsirea timpurie a școlii se referă la încetarea frecvenței școlii, abandonarea sistemului educațional, indiferent de nivelul atins, înainte de a obține o calificare sau o instruire profesională completă sau înainte de absolvire. Din punct de vedere economic, părăsirea timpurie a școlii reprezintă un indicator al eficienței sistemului educațional. Așadar, cu cât este mai mare rata părăsirii timpurii a școlii, cu atât mai puțin eficient este sistemul educațional respectiv.

Abordarea fenomenului constă în elaborarea unei strategii a programelor curriculare și extracurriculare și a unor proiecte menite să crească nivelul frecvenței școlii și să faciliteze includerea celor care inițial au abandonat școala. Principalele instituții responsabile de realizarea și implementarea acestor strategii sunt: Ministerul Educației, Inspectoratele Școlare, Administrațiile Publice Locale, deci, factorii de decizie.

Cu scopul de a stabili strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii, instituțiile responsabile – factorii de decizie, vor întreprinde o cercetare sociologică asupra fenomenului de părăsire timpurie a școlii în ariile de interes și vor identifica cauzele care determină apariția riscului de părăsire timpurie a școlii.

Publicații de pe portalul de incluziune școlară

- [Database of Publications \(Baza de date a publicațiilor\)](#)
Materiale și strategii pentru prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii.
- [Early School Leaving - Lessons from Research for Policy Makers \(Părăsirea timpurie a școlii – Lecții din cercetările întreprinse pentru factorii de decizie\)](#)
Acest raport scris de către Roger Daleit oferă o privire de ansamblu asupra problemei părăsirii timpurii a școlii în țările europene, axându-se pe începutul acestui fenomen, cauze și posibile motive.

Analiza fenomenului de părăsire timpurie a școlii

Inspectoratele școlare:

1. Analizează fenomenul din perspectiva accesului la educație, a participării și a șanselor egale și elaborează strategii, programe educaționale curriculare și extracurriculare și proiecte care să aibă ca scop creșterea ratei de frecvență a școlii și sprijinirea elevilor care au abandonat școala.
2. Împreună cu administrațiile publice locale, ele vor acționa în următoarele direcții:
  - respectarea legislației în vigoare referitoare la drepturile copiilor/elevilor care provin din categorii sociale dezavantajate, din diverse motive (de exemplu economice, etnice, profesionale, geografice) de a participa la instruirea și educația instituțională;
  - elaborarea de proiecte de legislație școlară destinate acestor categorii de elevi;
  - implementarea și monitorizarea proiectelor și programelor elaborate de ministerul educației în acest scop;
  - punerea în practică a acordurilor de colaborare cu partenerii strategici;
  - respectarea prevederilor acordurilor semnate cu organizațiile, instituțiile internaționale, atunci când se elaborează și se implementează activitățile specifice grupului țintă.
  - organizarea, coordonarea, elaborarea și publicarea elementelor de strategie referitoare la instruirea inițială și continuă a profesorilor, precum și metodologia de implementare a strategiilor.
  - colaborarea cu alte instituții naționale axate pe probleme referitoare la educarea elevilor aflați în situații de risc, instituții nonguvernamentale interne și externe, agenții financiare interne și externe, organizații ale minorităților naționale sau ale societății civile interesate de problema elevilor aflați în situație de risc de părăsire timpurie a școlii.

Publicații de pe portalul de incluziune școlară

- [Diagnostic study on the situation of school dropout and early school leaving in rural areas \(Studiu de diagnosticare a situației de abandon școlar și a părăsirii timpurii a școlii în regiunile rurale\)](#)
Prevenirea părăsirii timpurii a școlii prin dezvoltarea de servicii socio-educative integrate și prin creșterea implicării membrilor comunității selecționați pentru a-i menține în sistemul educațional pe cei aflați în situația de risc de a părăsi școala.
- [Law for preventing and combating early school dropout and failure \(Lege pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar timpuriu și al eșecului\)](#)
Propunere pentru un act normativ în plus față de Legea Educației Naționale care deține rezultate remarcabile validate de cele mai bune practici în unele țări ale Uniunii Europene.

Elaborarea strategiei referitoare la fenomenul de părăsire timpurie a școlii

Cu scopul de a elabora strategia referitoare la fenomenul de părăsire timpurie a școlii, se va întreprinde o cercetare sociologică cu scopul de a permite identificarea fenomenului din punct de vedere cantitativ și calitativ.

1. Elaborarea instrumentelor necesare pentru cercetarea sociologică (chestionare, schițe de interviu, teste create pentru a identifica stilurile de învățare ale elevilor, întrebări pentru focus grupuri) și trimiterea lor școlii cu scopul de a fi puse în practică.
2. Organizarea de interviuri cu directorii, elevii, profesorii, părinții, agenții economici și reprezentanții comunității locale.
3. Observarea comportamentului elevilor, selecția și aplicarea, de către profesori, a metodelor didactice pe parcursul procesului educațional, analizând documentele școlare și programele de prevenire și eradicare a fenomenului de părăsire timpurie a școlii.
4. Pe parcursul inspecțiilor școlare, urmează să fie observate următoarele: comportamentul elevilor din timpul procesului educațional, selecția și aplicarea metodelor didactice de către profesori, analiza documentelor școlare și a programelor de prevenire și eradicare a fenomenului de părăsire timpurie a școlii.
5. Realizarea cercetării sociologice asupra fenomenului de părăsire timpurie a școlii în regiunea de interes prin colectarea informațiilor de la școli și completarea unui tabel sinoptic al părăsirii timpurii a școlii, în funcție de școli, niveluri educaționale și ani de școlarizare și identificarea părăsirii timpurii a școlii.

Publicații de pe portalul de incluziune școlară

- [Local Strategy for Prevention and Combating Early School Leaving in the city Campulung \(Strategie locală pentru prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii în orașul Campulung\)](#)
O strategie locală în vederea prevenirii și combaterii părăsirii timpurii a școlii.
- [The extended school program - strategy, effective in preventing school failure \(Programul școlar extins – strategie, eficientă în prevenirea eșecului școlar\)](#)
Soluții concrete bazate pe situații specifice, ce pot constitui o sursă de inspirație pentru cei care vor să pună în practică ideea orelor extinse (after school) și a Centrului de zi pentru copiii nevoiași din școală.

Identificarea cauzelor

În cadrul analizei referitoare la cauzele fenomenului de părăsire timpurie a școlii din regiune și la manierele de prevenire a acestuia, un aspect important în stabilirea lor este reprezentat de identificarea elevilor aflați în situație de risc, deoarece întreaga strategie ce va fi elaborată se referă la prevenirea acestui fenomen.

1. Analiza cauzelor care determină apariția riscului de părăsire timpurie a școlii, cu scopul de a preveni fenomenul de părăsire timpurie a școlii (cauze care implică situația social economică a familiilor – situația materială, relațiile din cadrul familiei, lipsa de interes a familiei, nivelul scăzut de educație al familiilor, calitatea scăzută a condițiilor de cazare, atmosfera familială, lipsa sprijinului pentru învățare, părinți care opun rezistență, cauze ce țin de școală – metode organizatorice și didactice, atitudinea neadecvată a profesorilor, facilitățile oferite de școală, lipsa de interes din partea școlii, cauze ce țin de elevi – profilul lor psihologic, trăsăturile de personalitate, atitudinea elevilor față de procesul educativ, potențialul scăzut al elevilor).
2. Identificarea căilor de prevenire a fenomenului de părăsire timpurie a școlii.

Publicații de pe portalul de incluziune școlară

- [Methods for the Prevention of Early School Leaving \(Metode de prevenire a părăsirii timpurii a școlii\)](#)
Publicație ce are legătură cu proiectul "Școala – o necesitate, nu doar un drept" ce are ca scop sprijinirea pe termen lung a elevilor care se confruntă cu riscul părăsirii timpurii a școlii și prevenirea abandonului școlar de către aceștia.
- [Mediated Learning Experience Inside and Outside the Classroom \(Experiența de învățare mediată în interiorul și în afara clasei\)](#)
Această publicație poate transforma o persoană obișnuită sau neinteresată într-o persoană dornică de a învăța.

Elaborarea strategiei

După procesarea datelor sociologice, va fi elaborată o strategie ce implică obiectivele, direcțiile strategice și acțiunile specifice ce au ca scop:

- a. asigurarea accesului la o educație de bază pentru toți copiii, tinerii și adulții prin programe care sunt actuale și adaptate grupurilor țintă, printr-o politică coerentă și prin mijloace adecvate;
- b. incluziunea completă a copiilor mici în educația preșcolară;
- c. schimbarea echității în educație și modelarea abilităților de bază pentru toți (copii, adolescenți, adulți), astfel încât să favorizeze instruirea profesională ulterioară și participarea la viața activă;
- d. echiparea școlii cu mijloace educaționale moderne, cu acces la rețele de comunicare și informare, echiparea adecvată a bibliotecii școlii;
- e. instruirea tinerilor pentru educația permanentă, prin diversificarea și extinderea ofertei educaționale prin intermediul parteneriatelor cu principalii actori ai proceselor educaționale (instituții publice, societatea civilă, partenerii sociali, centre de resurse educaționale și inovare);
- f. asigurarea calității sprijinului pentru serviciile personalizate și educaționale destinate copiilor cu deficiențe, consiliere școlară și profesională.

Publicații de pe portalul incluziune școlară

- [Local Strategy for Prevention and Combating Early School Leaving in the city Câmpulung \(Strategie locală pentru prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii în orașul Câmpulung\)](#)
Strategie locală pentru prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii, cu aplicabilitate pentru orașul Câmpulung România.
- [The extended school program - strategy, effective in preventing school failure \(Programul școlar extins – strategie, eficientă în prevenirea eșecului școlar \)](#)
Soluții concrete bazate pe situații specifice, care pot servi ca inspirație pentru cei care vor să pună în practică ideea programului extins (after school) și cea a centrului de zi pentru copii nevoiași din școală.

Implementarea strategiei

1. Strategia elaborată de inspectoratele școlare va fi trimisă, cu scopul de a fi implementată, rețelei școlare.

Principalele direcții ale strategiilor educaționale de a eradica părăsirea timpurie a școlii sunt: prevenirea, intervenția și măsurile compensatorii.

- a) Prevenirea** are ca scop evitarea instaurării condițiilor susceptibile de a favoriza declanșarea procesului ce determină părăsirea timpurie a școlii. Consolidarea participării la o educație și servicii de îngrijire de calitate a fost recunoscută ca fiind una dintre cele mai eficiente măsuri de a asigura un debut favorabil în educație și de a dezvolta rezistență. Totuși, este necesară îmbunătățirea accesului la educație și la servicii de îngrijire de calitate destinate copiilor preșcolari.

Alte obstacole posibile împotriva succesului în ceea ce privește randamentul școlar pot fi excluse prin creșterea accesului la parcursul educațional și prin îmbunătățirea calității și statutului ramurilor profesionale din învățământ.

Consilierul de carieră și orientare/dirigintele poate contribui la prevenirea abandonului școlar conștientizându-l pe elev de măsurile (beneficiile) care rezultă din continuarea propriei educații și instruirii în cadrul școlii (în mediul formal) coroborat cu o mai bună cunoaștere a elevului aflat în riscul de abandon școlar.

- b) Intervenția** se referă la dificultățile care apar într-o fază timpurie cu scopul de a stopa abandonul timpuriu.

Modalități de intervenție la nivelul comunității

- informarea comunității în ceea ce privește situația reală;
- atragerea atenției în ceea ce privește seriozitatea și consecințele la nivel socio-economic, luând în considerare că abandonul școlar cauzat de sărăcie va cauza sărăcie;
- o educație și instruire profesională slabă creează premisele unei rate crescute a șomajului și a unei situații financiare precare;
- cei care au părăsit școala devreme sunt predispuși să nu aibă valori morale și civice necesare pentru a fi părinți și cetățeni ai comunității.

Modalități de intervenție la nivelul FAMILIILOR;

- crearea unei asociații de părinți ai copiilor aflați în risc de abandon școlar cu scopul de a oferi consiliere pentru carieră, de a-i învăța strategii pentru a găsi un loc de muncă, tehnici pentru a rezolva situațiile de criză, strategii de a monitoriza și gestiona parcursul educațional al elevului;
- organizarea unor seminarii educaționale cu scopul de a informa părinții cu privire la căile optime pentru elev de a merge la școală;
- târguri de locuri de muncă și orientarea părinților spre cursuri de instruire solicitate pe piața muncii;
- sprijin financiar constând în rechizite și haine, transport spre și de la școală;
- derularea unei anchete sociale și oferirea de asistență socială, dacă este necesar;

Modalități de intervenție la nivelul școlii:

Deoarece una din cauzele părăsirii timpurii a școlii este absenteismul, strategiile de intervenție trebuie să aibă în vedere școala, de asemenea, axându-se în principal pe calitatea intervenției instructive-educaționale, pe relevanța conținutului raportat la nevoile de învățare ale elevului, relevanța metodelor și stilurilor didactice

pentru situațiile cognitive ale elevului, sistemul de evaluare etc.

Având în vedere strategiile de intervenție care sunt solicitate la nivelul școlii, este important de oferit consiliere pedagogică profesorilor care lucrează cu această categorie de elevi, precum și cursuri de instruire care să aibă ca scop cunoașterea și folosirea planurilor individualizate și personalizate ale unor elevi.

- familiarizarea profesorului cu tehnicile de învățare activă și interactivă;
- consiliere vocațională;
- managementul clasei de elevi;

Modalități de intervenție la nivelul elevilor:

- consiliere psihopedagogică individuală și de grup;
- testare utilizând seturi de teste psihologice cu scopul de a cunoaște nivelul de dezvoltare intelectuală a abilităților și profilul de personalitate al elevilor;
- organizarea unor activități suplimentare de pregătire - "școală după școală" – pentru elevii ce se confruntă cu dificultăți de învățare, cu lacune în educație din cauza absenteismului;

Considerăm necesară o înțelegere mai profundă atât a elevilor cât și a familiilor lor.

c) Măsurile compensatorii oferă oportunități de educare și instruire pentru cei care au abandonat școala de timpuriu.

Ele pot consta în sprijin financiar sau în alt tip de sprijin cu scopul de a contribui la reintegrarea tinerilor în sistemele educaționale tradiționale sau la acordarea unei așa-numite a "doua șansă".

2. Fiecare școală va elabora un plan de acțiune conform situațiilor concrete ce vor fi implementate cu acordul elevilor și părinților. Planul de acțiune va include măsuri de prevenire, măsuri de intervenție și măsuri compensatorii.
3. Planul de acțiune va fi disponibil pentru inspectoratele școlare și alte instituții de evaluare externă.

Publicații de pe portalul de incluziune școlară

- [Local Strategy for Prevention and Combating Early School Leaving in the city Câmpulung \(Strategie locală de prevenire și combatere a părăsirii timpurii a școlii în orașul Câmpulung\)](#)
Strategie locală de prevenire și combatere a părăsirii timpurii a școlii, cu aplicare la orașul Câmpulung Romania.
- [The extended school program - strategy, effective in preventing school failure \(Programul școlar extins – strategie, eficientă în prevenirea eșecului școlar\)](#)
Soluții concrete bazate pe situații specifice, ce pot servi ca inspirație pentru cei care doresc să pună în practică ideea programului extins (after school) și cea a Centrului de zi pentru copiii nevoiași din școală.

Monitorizarea

Elaborarea unei strategii trebuie să ia în considerare informații precise și să permită o mai bună orientare a măsurilor. Un sistem de monitorizare a progresului părăsirii timpurii a școlii poate contribui la adaptarea treptată a strategiilor folosind informația, cum ar fi motivația individuală referitoare la părăsirea timpurie a școlii.

Implementarea strategiei de monitorizare la nivelul fiecărei școli va fi întreprinsă prin:

1. inspecție școlară;
2. rapoarte periodice referitoare la absenteism și la abandonul școlar;
3. analiza statisticilor la finalul semestrelor și al anului școlar;
4. evaluarea internă referitoare la asigurarea calității la nivelul școlii;
5. interviuri cu directori, elevi, părinți, reprezentanți ai comunității locale și agenți economici, cu scopul de a adapta măsurile la nevoile lor, în vederea diminuării procentelor de părăsire timpurie a școlii și acordării de sprijin elevilor, pe parcursul anilor școlari.

Site-uri web

- [Prevention of Early School Leaving – Handbook for Teachers and Consultants \(Prevenirea părăsirii timpurii a școlii – Manual pentru profesori și pentru consultanți\)](#)
Programul "Părăsirea timpurie a școlii" a fost dezvoltat pentru a-i ajuta pe elevi să dezvolte o atitudine pozitivă față de rolul educației și al viitorului lor.

Revizuirea planului de acțiune

1. După derularea inspecțiilor, se vor face recomandări cu scopul de a îmbunătăți planul de acțiune conform rezultatelor implementării strategiei de diminuare a părăsirii timpurii a școlii.
2. Fiecare școală va elabora, periodic, o evaluare a realizării activităților din cadrul strategiei și va sugera măsuri de îmbunătățire, în cazul rezultatelor nesatisfăcătoare.

Publicații

de pe portalul de incluziune școlară

- [A project for the formative assessment for the class council \(Un proiect pentru evaluarea formativă pentru consiliul clasei\)](#)
Un proiect bazat pe ideea planificării axată pe acțiune, pe căutarea indicatorilor comuni în ceea ce privește evaluarea învățării și pe metode active, inductive și cooperative.

Evaluarea strategiei de implementare

1. După realizarea monitorizării periodice a nivelului de implementare a strategiei de diminuare a abandonului școlar, la final de an școlar, va fi întocmit un raport statistic pe baza informațiilor oferite de școli, precum și pe baza informațiilor obținute ca urmare a inspecțiilor școlare și a interviurilor cu profesori, elevi, părinți, reprezentanți ai comunității locale.
2. Raportul anual va fi disponibil tuturor școlilor, precum și tuturor factorilor interesați.

Publicații de pe portalul de incluziune școlară

- [Prevention of Early School Leaving – Handbook for Teachers and Consultants \(Prevenirea părăsirii timpurii a școlii – Manual pentru profesori și pentru consultanți\)](#)
Programul “Părăsirea timpurie a școlii” a fost dezvoltat pentru a-i ajuta pe elevi să manifeste o atitudine pozitivă față de rolul educației și al viitorului lor.

Direcții de acțiune viitoare

În funcție de informațiile incluse în raportul anual, elaborat ca urmare a implementării evaluării nivelului strategiei fenomenului de părăsire timpurie a școlii, strategia va fi adaptată astfel încât să atingă obiectivele stabilite de Uniunea Europeană, de exemplu, sub 10%, până în 2020. Fiecare școală stabilește scopul treptat, conform condițiilor concrete. Noul plan de acțiune va include măsuri de prevenire, măsuri de intervenție și măsuri compensatorii conform obiectivelor stabilite de Uniunea Europeană.

Publicații de pe portalul de incluziune școlară

- [Prevention of Early School Leaving – Handbook for Teachers and Consultants \(Prevenirea părăsirii timpurii a școlii – Manual pentru profesori și pentru consultanți\)](#)
Programul “Părăsirea timpurie a școlii” a fost dezvoltat pentru a-i ajuta pe elevi să manifeste o atitudine pozitivă față de rolul educației și al viitorului lor.
- [A review of School Based Measures aimed at Addressing Educational Disadvantage \(O recenzie a măsurilor bazate pe școală ce au ca scop abordarea dezavantajului educațional\)](#)
Raportul adresat Comitetului de Dezavantaj Educațional este bazat, exclusiv, pe rezultatele evaluărilor programului.